

בחירה בתמיכת ותמיכה בבחירה: על הקשר בין קבלת החלטות נתמכת, פיתוח אוטונומיה ומשחקי מחשב ב-5,000 שקלים – מאמר דעה

AIRIS SHNID' AND PIETER MELMKOISST²

מאמר דעה זה בוחן את תהליך קבלת החלטות הנתמכת עבור אוטיסטים בהקשר של תיקון 18 לחוק הנסיבות המשפטי והאפוטרופסוט בישראל. המחברים – אם ובנה, שניהם אוטיסטים – משלבים ניתות תאורייתם עם תובנות מניסיונים האישית. הם מציגים את מנגנון התמייקה כחלופה מעשית לפיתוח אוטונומיה וSOCIAL CONNECTIONS עצמית, תוך שימוש הפתע להתנסות, ללמידה מיטועיות, לתת מקום לצרכיו ולהתפתח באופן עצמאי. כאמור, המבנה סביר דיאלוג בין המחברים, מציג את קבלת ההחלטה הנתמכת כחלופה ראהיה ומתחילה יותר ממודל האפוטרופסוט המסורתי. הוא מתמודד עם חסמים חברתיים המעררים על כשרונות וזכויותיהם של אנשים עם מוגבלות, ובהתבסס על תאוריות מתחום לימודיו המוגבלות חושף את האופן שבו הגישות החברתיות הרווחות מפלות אוטיסטים ומגבילות את יכולתם למשוך האוטונומיה שלהם.

מילות מפתח: אוטיזם, קבלת החלטות נתמכת, אוטונומיה וSOCIAL CONNECTIONS

מבוא

קבלת החלטות הינה חלק בלתי נפרד מכל שלב ופעולה בחיננו, וחוניית להשגת מטרות, להתפתחות אישית ולהשגת תוכאות רצויות עבורנו. היא יכולה להניע שרשרת אירועים

¹ אוטיסטיות, דוקטורנטית במחלקה לטוציולוגיה ואנתרופולוגיה, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
² אוטיסט

המשפיעים על היבטים שונים בחיי היום-יום, אך לרוב אנחנו אפילו לא עוצרים לחשב על כך. אנו מקבלים החלטות מהרגע בו אנו קמים בובקר ועד לכטנו לישון; בין שמדובר בהחלטה מה ללבוש ומה לאכול, בין שמדובר בבחירה מה למדוד או באיזה תחום לעבוד. עברו רוכבם, קיבלת החלטות הינה פועלה אוטומטית, אולי פרט לנושאים "גדולים" דוגמת בחירת מקצוע, קניית בית, עזיבת מקום העבודה וכו'. אולם, עבורנו האוטיסטים, לקבלת החלטות הינה תהליך מأتגר. החל בפעולה הקטנה של הקימה בובקר וכלה בנושאים "גדולים" יותר הנדרשים לצורך ההתנהלות בעולם והרוחה הנפשית.

מן הסתם אתם שואלים את עצמכם "מה הקשר?" מה הקשר בין הרגע בו אנו קמים בובקר לבין התיקון לחוק האפוטרופסות ומינויו תומך בקבלת החלטות, ולמה בעצם אנחנו מבזבזים את זמנכם? שאלת דומה שאלתנו ערכת הדין מטעם הסיווע המשפטיא כאשר פניו אליה קיבל סיוע בתהליכי: "בשביל מה אתם רוצים למנותו אותו כתומכת בקבלת החלטות עבור בך? כדי אתה עושה זאת בכל מקרה". לשמהנתנו, התבקשנו לכתוב מאמר דעת ולשטר אתכם בחוויה שלנו – אוטיסט בן 24 ואימו, אוטיסטית אף היא, שזכו להיות, אחרי "טרטורים" ביורוקרטים רבים, המקרה השני בארץ שישראל את תיקון 18 לחוק הנסיבות המשפטית והאפוטרופסות.

כאוטיסטים החיים בחברה המקובעת בדעת קדומות בדבר הקשיים הנגורים מהביקורת, אנו נתקלים פעמים רבות בסתיימה ובבטיחות של אייביליזם³ (יכולתנות). לעיתים קרובות מדי אנו נדרשים להיאבק לשם מימוש זכויותינו הבסיסיות, היכולות שלנו אין זכות להכרה, וה策חותינו מטופאות כסיפור הצלחה יהודים ויוצאי דופן של "vinci על", כהגדרת עמית קמה, אשר "התגברו על ההפרעה" (קמה, 2003).

מאמר זה נכתב על ידינו כחלק מפעילותנו האקטיביסטית לשינוי הגישה כלפי אוטיזם ואוטיסטים, ובמטרה לתאר דוגיקה היבטים פוטיטים של קבלת החלטות בחיי היום-יום ולא ה策חות מסחררות או נושאים כבדי משקל. אנו רוצים להביא כאן את קולם של אלה המתנגדים לאפוטרופסות, ולהסביר מדוע עבורנו קבלת החלטות תנמכת הינה האפשרות המועדפת והיחידה שיש לקחת בחשבון. בחרנו לכתוב את המאמר כמו אמר דעת, ואף דילוג בין שניינו ממשיר טעים: על מנת להבחינו מהאמירים האקדמיים העוסקים בהיבטים תאורטיים של זכויות האדם, ולהציג את ההשלכות החיים-יוםיות הנתפסות כمبرחות מאליהם; כדי להציג את השיח המשותף בינינו ולהציגו; על מנת לאפשר לכל אחד ואחת מאייתנו ביטוי נפרד וחופש כתיבה.

³ אייביליזם (Ableism), ובערבית, יכולתנות: הנטיה לאפיין אנשים על בסיס דעות קדומות, ורמת יכולות החזקירות את הקבוצה החברתית לה אותם אנשים מסוימים. לאורך ההיסטוריה שימושו טענות אייביליזיות תירוץ להדרה ואף לפגיעה באנשים עם מוגבלות. המושג נכנס לשימוש בשנות ה-90 של המאה ה-20, חלק מהמאבק של תנועות הנכים. לקריאה נוספת ראו זיו ואח' (2016).

תחילה, נרحب מעט יותר על חוק הנסיבות המשפטי והאפוטרופסות, ועל תיקון מס' 18 בדבר מינוי "תומך בקבלת החלטות". בהמשך נביא את קולות השיח ביןנו, שיתמוך באربע תמות מרכזיות שלבות זו בזו: מודיע אסור לקבל החלטות עבור אדם וחשבותה של קבלת החלטות נטמכת; דילמות בתהליך התמיכה, ובראשן שאלת טובת האדם אל מול רצונו וזכותו לחתת סיכון ואף לטעות; מי ראוי להיות תומך בקבלת החלטות; עצמאות, אוטונומיה וחינוך לקבלת החלטות.

אנו מהדדים כאן את הקולות האישיים של בן ושל אימה. מפעם לפעם קולותינו נפגשים לאמרה אחת (כאשר לא מוכיח כתוב) המוסכמת על דעת שנינו. בסיכון של דבר נוצר טקסט משותף, שכלייה ומילה בו התקבלה בתהליך משותף הכלול כבוד להבדלים בינינו, תמיכה הדדית ומרחב לדיוון – בדיקות שצרכיה להיות קבלת החלטות נטמכת.

על אפוטרופסות לעומת קבלת החלטות נטמכת

חוק האפוטרופסות נועד מיסודה להגן על טובתו של אדם המתקשה לדאוג לעניינו בכוחות עצמו. בכל הקשור לאנשים עם מוגבלות רוחנית נטיה א-פרורית להניח חוסר כישור. תהליכי האפוטרופסות מבטל את זכויותיו הבסיסיות ביותר של האדם, כאשר מיופה הכוח רשאי לקבל בשמו החלטות ולפעול, גם ללא אישורו, בכל תחום עליו הוא ממונה. לעומת, בין מתוך בחירה ובין שלאו, החוק קובע כי השליטה ברוכשכם, הגישה לכיסף שלהם וקבלת המידע אודזותיכם עוברת לידיו של אדם אחר. ההגבהה היחידה בחוק המחייב אישור משפטי בנושאים של כסף או רכוש שערכם גובה מ-100,000 שקלים.

כאיימת, אני זכרת את התמונה שעלתה בדמיוני כשחתחלתי להבין את משמעותו החוק: פלוני מוציא מתייבת הדואר שלו מכתב מהבנק, וכל שנינו קוראים עימו יחד את הכתוב על המעטפה: "לכבוד האפוטרופוס X עבור החוסה איריס". נסו לרגע לדמיין את עצמכם בסיטואציה דומה, אלא שבמקום X מופיע שמהם, ובמקום "AIRIS" רשום שמו של ננסם בן החלושים או הארבעים. כתת חשבו על בני משפחתכם ועל האפשרות שאדם אחר יקבע עבורם היכן יעבדו, היכן יגורו ואם יוכל להקים משפחה.

מנגד, תיקון 18 לחוק מאפשר מגנון מיידי חלפי של מינוי "תומך בקבלת החלטות" (כנסת ישראל, 2016, עמ' סעיף 67ב). שלא כמו מיופה הכוח, הסמכות הנינתנת לתומך הינה לסייע לאדם לבחור את בחרותיו ולקבל החלטות אוזות חייו, ללא ביטול זכויותיו, כשרותו המשפטית, עצמאותו וחירותו.

על חוק הנסיבות המשפטי והאפוטרופסות (תיקון מס' 18), התשע"ו-2016 שמעתי במהלך פעילותי בארגון אס"י, קהילת אנשי הספקטרום האוטיסטי בישראל. רון גיל, ממייסדי הארגון, היה בין אלה שפלו בנסיבות לקידום החוק, ואף הוזכר בדברי התודה של חבר

הכנסת ניסן סלומינסקי (יו"ר ועדת חוקה, חוק ומשפט בעת תחיליך ניסוח החוק) כמו "שליווה אותנו לאורך כל הדרך, הגיע לנו לבאר בנסיבות נפש ותרם לאין ערוך" (כנסת ישראל, 179, 2016). אומנם הצעת החוק הוגשה לכנסת לקריאה ראשונה בשנת 2014, אך הנושא עבר בתודעתו של רונן מהioms שהכרתי אותו, בתחילת שנות 2009, ואף קודם לכך.

כאייא לאוטיסט מתברג, עקבי בדריכות אחרי התקדמות התקיון לחוק, ובשנת 2017, עם התקרבו של בני לגיל 18, התחנו לפועל על מנת שאתמונה כותמכת בקבלת החלטות ולא כאפוטרופוס.

על אוטיזם וקבלת החלטות

לאוטיסטים קשה לקבל החלטות. נקודת. קו, אנחנו יודעים שאנשים רבים מתקשים בכך, ולעיתים אף פונים לאנשי מקצוע ליעוץ. אבל, אצלנו בכל זאת מדובר במצב שונה, משלוש סיבות עיקריות; ראשית, לפני שנתקבל החלטה בנושא כלשהו, علينا לבחון את כל האפשרויות הקיימות. את כ-ו-לו, ללא יוצא מהכלל! אנשים שבינו יכנו זאת "חפירה" בנוסח היום-יום ומדובר, או "מאפיינים כפייטיים" בנוסח הרפואי המחריר. עבורנו, מדובר באופן בו נעשית ההחלטה עיבוד המידע שלנו, הדורש איסוף של כל פיסות המידע הרלוונטיות יחד וחיבורן לשלים. לא משנה אם בסוף נחליט לפי תחושת הבطن או על פי הצעה האהוב עליינו, תחיליך הבדיקה חייב להתבצע בשלמותו. שנית, רובנו גדים בחוויה של קונפליקט חברתי מתמשך, שכן המפגש שלנו עם העולם נחווה ללא מותאם עבורנו במרקחה הטוב, וככאים וטרואוטים במרקרים רבים אחרים (שניד, 2018). אחד המשפטים הנפוצים שאוטיסטים שומעים הינו: "זה לא ככה" או "לא הבנת נכון". מדובר בשיליה חיצונית עקבית וחוורת, שגורמת לרובנו להפסיק לסייע על התחששות, הרגשות והתובנות שלנו. הסיבה השילישית המכונה "תסמנות הילד הקטו", ולצערנו היא אינה ייחודה לאוטיסטים, אלא נפוצה בקרב רוב האנשים עם מוגבלות בעולם. אין להם מושג כמה פעמים שמענו את המשפטים "הוא אוטיסט", הוא לא מבין", "יש לו מוגבלות", הוא לא יכול להחליט", "הוא לא יודע מה טוב בשביבו... אנחנו צריכים לקדם אותו". עיני הסביבה, אנשים עם מוגבלות נוטרים ילדים לנצח; אינם מסוגלים להבין ולפעול נכוון למען עצמם, ולכן זוקקים למי שיעשה זאת עבורם.

לאור ההכרה בקושי של אנשים עם מוגבלות לקבל החלטות מחד, והרצון למנוע את ההשלכות החרסניות של אפוטרופסות מאידך, נוצר התקיף של תומך בקבלת החלטות. עם זאת, המשמעות וההגדלה של תפקיד חדש זה לא תמיד ברורה ומוסכמת. בדרך כלל, כאשר מתייחסים לתפקידו של תומך בקבלת החלטות, המיקוד הוא בדרך הפעולה במרקרים של הוצאה סכום כסף גדול, בחירת תחום לימודים, התערבויות רפואיות וכדומה. הציפייה הממסדית מהתומך מותקצת בשני אפיקים עיקריים: האחד, איסוף מידע לבנתי והסבירתו לאדם הזוקק לתמיכה; الآخر, לפקח על האדם הנמצא תחת אחריותו ולמנוע ממנו לעשות

טעויות חמורות, דוגמת השקעת סכומי כסף גדולים ברכישות לא הכרחיות. הממסד רואה את תפקיד התומך בעמיה שהיא מפקחת יותר, ובוחן את כשרותו של אדם לקבל החלטות באמצעות שאלות, כפי שפיר נשאל בזמנו: "אם תרצה לבזבז 5,000 שקל על משחקים מחשב?" תשובה חיובית ממשעה בבחירה שגوية של התומך לנסות מנוע (עוד נזהר לנושא זה בהמשך). אנחנו לעומת זאת, רואים את תפקיד התומך בקבלת החלטות כמעודד סוכנות עצמית (פעלות, יוזמה, Agency).

בחירה תומך בקבלת החלטות

היכולת להאמין שאדם אחר יכול לסייע לך בקבלת ההחלטה הנכונה עבורך דורשת ביטחון רב במערכות היחסים ובחויה שלך את התומך כאדם שמכיר אותך, רגיש אליך, יכול לראות את העולם מנקודת מבטך ולנהל איתהך דיוון גליי, סקרו, הנתנו מקום לדעתך של שני הצדדים. זהו איינו תפקיד שניינן לחתם בידיים זר.

בעבור אוטיסטים, שיקול נוסף בבחירה האדם שיישמש כתומך בקבלת החלטות הינו יכולתו לzechot את הנחות היסוד הנורמטיביות שלו כנירוטיפיקל. יש לשאול את עצמנו האם אדם אשר אופן החשיבה שלו והבנתו את העולם שונים משלאוטיסט, אכן יכול להבין את נקודת המבט האוטיסטי. דרך חשיבה שונה של התומך, ובעיקר ללא מודעות לכך, עלולה להפוך ללא משים להנהלות שאינה מובנת משמעותית מזו של מינוי אפוטרופוס, וכרכוה בדףusi פעולה של נרמול וכפיית ערכיהם נורמטיביים על דרך החיים האוטיסטי. המקרה שלנו הוא ייחודי בכך שאם אוטיסטיות ממנה כתומכת עבר בן אוטיסט. החיבור בינוינו איינו רק דרך קשר הדם וחיבור הרגשי חזק שבין הורה לילד, אלא גם דרך הבנה ואמפתיה הדידית של מי שוחשב בדףusi דומים.

AIRIS

יש בין שנינו קשר מיוחד, כל מי שמכיר אותנו יעד על כך. אנחנו מומחים בഫראדה! אנחנו יכולים לריב ולכעוס זה על זה ולהפוך, ובאמצעע לעשוות "פוס", להתיישב לאוכל, לצחוק על דברים ובסיום הארוחה לחזור לריב. אנחנו יכולים לא להסכים ולהתוויח עד כדי טריkeit דלותות, אבל במקביל גם להיות ערים לצורך או לקושי של الآخر.

פתרו יודע לzechot את הזמןים שבהם קשה לי ורמת התפקיד שלי יורדת, ואז הוא יוצא מה"קונכייה" שלו וממלא את מקומי. הוא יודע "להחביא" את הבגן בבייה כדי שייראה מסודר כשאני עצבני, על מנת שהיא לי קל יותר להירגע, או להתחיל להוביל כאשר אני מוצפת מדי במקום ציבורי. אני יודעת מתי לתזוק עבורי מצבים, ומתי לשחרר ולתת לו להשתבלל. אני יודעת מתי להצחיק אותך ומתי לשוטך לידי. לרוב אני יודעת (ואני משתפרת בזה עם הזמן) גם מתי להיות אימה ומתי רק חברה... אבל, כמה שלא אשׂתדל, אני עדיין אימא ולא כל דבר שעובר עליו הוא מסטר לי או צריך לספר לי, ולא בכל מחשבה שלי אני צריכה לשטף אותו.

כמו כן, גם מבעלי שנרצה, וכמה שלא מתאים, עדין יש בקשר שלנו תלות ואי שוויון ביחסים, כך שהמין של תומך בקבלה החלטות הוא קודם כל תזכורת מתמדת עבורו שניינו לחסיבות הנפרדות ולהבדל בין תלות לתלוית.

pitur

לדעתי, אחד הדברים החשובים בתהיליך המינוי הינו שהאדם יחליט בעצמו מי הוא מעוניין שהיה התומך שלו. אני מבין את הרצון של אחרים שהתקפיך לא ימולא על ידי אחד ההורים או על ידי אחד מאנשי הטיפול שלוו אותו לאורך השנים, כדי למנוע מעורבות גדולה מדי בחיים העצמאים. אבל, עבורי, הדבר לא הפריע לנו שאנו תמיד מדברים הרבה לפני שאנחנו מגיעים החלטות – בנושא שקשורים אליו וגם בנושא שקשורים לשניינו כמשפחה. גם אם לא תמיד אני שותף להחלטות עצמוני, אני שותף להתלבויות ול"חיפירות" המקדים.

עבורי, הדגש בבחירה התומך היה לבחור באדם נוכח, זמן ויעיל יותר ממש... שאני יכול לסמוך עליו שלא ינצל את תפוקתו וימנע ממנה למשח החלטות שהוא חשוב שגויות זוכרים את משחקי המיחש?obar מגים לו). אני לא יודע אם, נכון לעכשיו, אני מסוגל להגיע למצב בו אני יכול לסמוך על אדם זה שיפעל למשח את הבחירה שלי בשמי. תחילה כזה של בניית אמון דורש זמן רב, וכמי שנכוכה בעבר ובדרך כלל מובן שלא בהלה אני מעידף בשלב זה שזו תהיה אימה של.

אני רואה את התקפיך של התומך כcosa שפורס את הנתונים עבורי. הוא לא צריך להיות האדם שיודע הכל או מבין בכל, ובטע לא זה שמחלית. יותר מי"ש"חוסך לי" "כמעט פוליטיקה" ברגע עם גורמים אחרים, ומאפשר לך להתעסק בתוכן במקום להמתין למענה מנציג בטלפון במשך שלוש שעות ארכוכות ומייגעות, שבסופן אני לא זוכר כבר למה התקשרתי.

התומך יכוון אותי אני צריך לפנות וכיitz, במידה וארצה, לדוגמה, להוציאו או לבטל כרטיס אשראי, ואילו אוטובי בתהיליך עד שאריגש בטוח לעשות זאת בעצמי. מי שמכיר אוטוי מספיק טוב ויבין מדוע אותו "שחקן מחשב-ב-5,000 שקלים" חשוב עבורי ולא ראה בכך גחמה שתעורר, או שיסביר לי מדוע לדעתו הדבר שאינו רוצה לעשות שגוי.

מצד שני, אני לא מבקש בחכרח שرك יאפשר לי לטעות ולבודז את הכסף, אלא שישב איתי אחר כך, ילווה אוטוי, ויעזר לי להבין את הטעות שלי ולבנות אסטרטגייה כיצד להשוך מחדש – כי מטעיות לומדים. אבל אין מה לדאוג, מהשיכחות שלי עם אימה של לי מדמי "ליישן על דבריהם" לפני שאני מקבל החלטות גדולות. לדוגמה, אני אויריד את המשחק בגרסת ניסיון ואשחק בו שבוע, ורק לאחריו אחילט אם לקנות אותו או לא.

חשוב שאותו אדם יהיה זמן ונוכח בחיי גם אם אני לא נער בו כתומך בחיי היום – יום. חשוב לי שיכיר אוטוי וראה את הדברים שאני עשה ואת השינויים שאני עbara, כדי שברגע שבו אצטרך אותו, הוא ידע לשחק לי את הצדדים שאני לא תמיד רואה.

נוחות כזאת בחויי תורמת לתהוורת הביטחון שלי גם אם אני לא צריך תומך בקבלת החלטות באופן שוטף.

על עצמאות ואוטונומיה

دون פרינס-יוו כתבה בספרה *שירות הגוריולוגיות*:

"אפשר שזו ייראה מוזר לאנשים שרגילים להחליט החלטות פעילות, אבל עד לשלב זה חשתי את חיי מבל לי להיות מודעת כלל לכך שאני יכולה לבחור מסלול פעולה ולאפשר לבחירה הזאת להזין אותי. החיים היו משחו מעבר לשליטה" (פרינס-יוו, 2006, 87).

ואכן, בבסיס הפעולה של קבלת החלטות טמון נושא חשוב אף יותר: ההבדל בין עצמאות לאוטונומיה.

אנשים מקבילים החלטות, חלקן נכוונות וחלקן שנויות. כאשר הם טועים, הם לומדים מכך, "מחשבים מסלול חדש" ומפתחים אמונהVICULTURAL לתקן את עצם ולהשפע על המשך חיים. בקרב אנשים עם מוגבלות, בו בזמן שהסבירה מנסה לתרגל פעילות של עצמאות, במקביל היא נוטה לעדער על הנסיבות הקוגניטיבית שלהם ועל זכותם לעשות טעויות וללמוד מהן. בכך נמנעת מהם הזכות לבסס תפיסה לפיה הם סוכנים פעילים בעולם, המסוגלים לבחור, ליזום ולהשפע על חיים.

מאוטיסטים רבים זו נשללה, בין שבמכoon בין שלאו, כבר בילדות, והדבר מחייב בוגרות בעת מינוי אפוטרופסות. זה מתייחס בכך שפעמים רבודות לא מאמינים לנו שימושו כואב או לחופין נעים לנו, שדבר מסוים משמש אותנו והאחר מעצב אותנו. במקרים לתקף את הרגשות והתחשויות האוטנטניות שאנו מבטאים, רבים יגידו לנו שאנו טועים ואף יגידו ויסבירו לנו מה אנחנו מרגשים באמצעות. המצב אף מחריף בוגרות, כאשר מידת המיסוך הנדרשת על מנת לפעול בעולם החברתי כה גדולה, עד כי רבים מאייתנו מותרים מראש על האפשרות לשולט בחינו ולנווטם בצורה המיטיבה עימנו. כל אדם זוקק, וזכה, לחופש לבטא את עצמו באופן אוטנטי כלפי חוץ, לחוש משמעותם לקיוםו ושיקות לקובצתה על מנת להרגיש שלם. ברירת האפוטרופסות, שהיתה הברירה האפשרית היחידה, שללה את האפשרות לביטוי עצמי או לתחשות אוטנטניות.

אניתנו מאמינים כי במקומות לימודיים למד אדם לקבל החלטות עצמאיות "כוונות", צריך ללמדו את הדרך לכך. ככלומר, למדדו כיצד הגיעו לרגע קבלת ההחלטה, באיזה אופן להוציאה לפועל וכיידם להתמודד עם תוכאותיה ולהכילן, בי שמדובר בכישלון ובין שמדובר בהצלחה. כל אחד ואחת מאייתנו ייטה בשלב כזה או אחר בחיים, והמטרה אינה מניעת טעויות אלו. תהוורת הסוכנות האמיתית היא האמונה שלנו בעצמנו שגם אם טועינו – ביכולתנו להתמודד עם

ההשלכות, ללמידה מהטוענית ו אף לשפר את מידת היכרותנו עם עצמנו ואת החיבור לסבירה. זו תמצית המשמעות של חווית אוטונומיה ורוחה אישית.

למעשה, אופוטרופסות במהותה מנוגדת לאוטונומיה. אם מקבלים את הטענה כי אוטיסט ראוי לאוטונומיה – וזאת כריכה להיות הנחת היסוד, שצלענו נתונה לויקוח אינטנסטיבי – אסור לשול אלומה ממנה בטענה שתוצאות פועלתיו עשוות להיות מזיקות. בחינת התוצאות וה להשכלות של הפעלה האישית שיצכת לניתוח תועלתי, עשויי, קונקרטי, נתון לפרשנות בניסיות חברותיות שונות (כפי שקרה הדוגמה של משחק המחשב) – ניתוח חשוב ונדרש, אך כזה שאיןו קשור מבחינה לוגית לארכה המהותי של אוטונומיה. לעומת זאת האופוטרופסות, המבטלת את האוטונומיה כדי להשיג תועלות אחרות שאינה תמיד מובחנת, קבלת החלטות נתקמת משמרת את האוטונומיה וגם – כאשר היא מובצעת החלטתה – אינה מפחיתה מהתועלת, כך שלא נשאר ספק בדבר עדיפותה. מה שהיא צריך להוכיח ...

אפילוג: אוטונומיה היא כן משחק מחשב!

אוטונומיה ותחותט סוכנות עצמית כרכות זו בזו. יש האומרים כי ההבדל בין ילד למבוגר הוא "מחיר הצעוצים". במקורה של מבוגרים נוירופיזיקלים, החברה אינה מעוררת על כשרונות, או זכונות, לקבל החלטה לבזבז כסף על רכישת משחקים במאות אלפי שקלים במסווה של שירות, בתייחות או כל צורך אחר. לדוגמה, רכבי SUV שלא באמת נקנים לנסיעה בשטח וудין נחבים לקנייה מקובלות חברותית, או הוצאה מאות ואלפי שקלים על מותג או פנה שנס לקס אחורי עונה אחת בלבד. לא זו בלבד שהחברה לא תערער על רכישת "משחקים" אלה, אלא שהאדם אף ייתפס כמו שהצליח בחיו. יתר על כן, בעוד רכישת "סמלים סטטוס" למיניהם מוצקמת בתפיסה ה"נוורטיבית", למרות שאינה פונקציונלית, משחק מחשב יקר יכול להיות פונקציונלי מאוד עבור אוטיסט שבחן את האפשרויות העומדות בפניו וקיים החלטה לרכוש אותו. הוכח כבר כי תחומי העניין של אוטיסטים יכולים לתרום להנאה, למוטיבציה, ללמידה ולפיתוח מערכות יחסים חייבות (Wood, 2021), בפרט בסביבה התומכת בתחומיים אלה ובזכות הבחירה שיש בידיהם. אז מדוע שתינן לאחר הזכות להחליט עברך אחר איזה משחק לגיטימי ואיזה לא? הזכות לקבוע מהי טעות ומהי הצלחה? האם באמת יש לנו זכות לקבוע זאת לחבר?

מקורות

- זיו, נ', מור, ש' ואיכנגרין, א' (2016). מבוא: לימודי מוגבלות בעברית – שדה אקדמי בהתהווות. בתוך ש' מור, נ' זיו, א' קנטר, א' איכנגרין ווי' מזרחי (עורכים), **לימודי מוגבלות: מקרה** (עמ' 11–54). מכון זון ליר; הקיבוץ המאוחד.

251 בחירה בתמיכת ותמיכה בבחירה |

- חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות (תיקון מס' 18), התשע"ו-2016.
- כנסת ישראל. (2016). *היייבה המאה-עשרה-ואהחת של הכנסת העשרים*. חוברת כ"ה. הכנסת.
- פרינס-יוז, ד' (2006). *שירות הגוריולה* (ד' לוי, תרגום). כנרת, זמורה-ביתן, דבר.
- קמה, ע' (2003). *נכיות ומכבים מסכנים: דרכי ההתקבלות של דימוי נכים בקרב בעלי-נכויות. פנים: כתב עת לתרבות, חברה וחינוך*, 26, 73–84.
- שנידך, אי' (2018). *כיצד נטפס הקונפליקט עם החברה והמסד בעיני חברי הקהילה האוטיסטית בישראל?* [עבודת לשם קבלת תואר מוסמך]. אוניברסיטת בן-גוריון בנגב.
- Wood, R. (2021). Autism, intense interests and support in school: From wasted efforts to shared understandings. *Educational Review*, 73(1), 33–54.
<https://doi.org/10.1080/00131911.2019.1566213>